

تاریخ: ۲۰۲۴/۰۱/۰۲

نویسنده: سیدعظیم حسینی بخش: تجارت داخلی و خارجی

معرف بنادر در قاموس بکیر افغانستان

بندر حیرتان

بندرگاه **حیرتان** شهر کوچکی است که در شمال ولایت بلخ قرار داشته و یکی از بندرگاه های مهم تجارتي (آبی و خشکه)

افغانستان بشمار می رود. شهرک حیرتان که در ۸۰ کیلومتری شهر مزارشريف در شمال افغانستان قرار دارد یکی از بنادر مهم و امن برای تجار محسوب می شود. ارتفاع حیرتان از سطح بحر ۳۰۰ متر بوده دارای آب و هوای گرم است. پیداوار این شهر شکار ماهی لقه از دریای آمو می باشد. راه حیرتان یکی از امن ترین راه تجارتي افغانستان در طول ۴۰ سال جنگ بوده است شهرک حیرتان با کشور ازبکستان هم مرز است. دریای آمو (جیحون) مرز آبی افغانستان و ازبکستان را تشکیل داده است. اتحاد جماهیر شوروی پل دوستی میان افغانستان و ازبکستان را در سال ۱۹۸۲ میلادی ساخت. این پل، افغانستان را به کشورهای آسیای میانه، روسیه و چین ارتباط می دهد. در کنار استفاده از لاری و کشتی

برای صادرات و واردات اموال تجارتي از این بندر، در چند سال اخیر از قطار نیز برای ورود و صدور امتعه تجارتي استفاده می شود که باعث سرعت یافتن فعالیت های تجارتي و داد و ستد مال التجاره شده است. چنانچه از مسیر این خط آهن، نخستین محموله امتعه تجاری تاجران افغان در سال ۱۳۹۶ میلادی با ۸۴ واگون، حامل دو هزار تن اموال تولیدی چین به ارزش بیست میلیون دالر وارد این بندر شد. در بندر حیرتان علاوه بر تجهیزات لازم برای واردات نفت و گاز از کشورهای آسیای میانه، هفت تصفیه خانه نیز برای پالایش نفت خام وجود دارد. تصفیه خانه های مواد نفتی در بندر حیرتان در هر ۲۴ ساعت، یک هزار تا دوازده صد تن نفت تصفیه می کند.

دریای آمو و تهدیدات آبخیزی:

شهرک حیرتان ضمن این که یک بندرآبی تجارتي است، دریای آمو را همچنان با خود دارد که آب این دریا از کوه های پامیر بدخشان سرچشمه گرفته و حدود ۱۱۲۶ کیلومتر آن در قسمت های شمالی افغانستان با تاجکستان، ازبکستان و ترکمنستان جاری است. بخش هایی از این دریا همچنان قابل کشتیرانی است. در سواحل این دریا نیز شیرخان بندر در ولایت کندز افغانستان

و حیرتان در شهر مزار شریف ولایت بلخ افغانستان قرار گرفته است. برای استحکام بندی دریای آمو، تنها در حالات اضطراری اقدام شده است. دریای آمو در فصل های زمستان و بهار با بارش باران و خیزش آب ها صد ها جریب زمین و باغ های ساکنان محل را می بعلد و در این زمینه اداره حوزه دریایی شمال افغانستان به دلیل نداشتن بودجه کافی، نتوانسته است کار بیشتری انجام دهد. عمده ترین چالشی که ساکنان ولسوالی کلدار که در امتداد دریا آمو قرار دارند با آن مواجه هستند، خیزش های موسمی آب از دریا آمو است. حدود ۴۵ هزار جریب زمین تنها در ولسوالی کلدار در جریان ده سال اخیر به بستر دریا تبدیل شده، که به سه کیلومتر

می رسد. حیرتان از بنادر مهم در شمال کشور است که بیشتر مواد اولیه خوراکی و نفتی از این طریق وارد کشور می شود. بر اساس آمار اداره شهرک حیرتان، در سال ۱۳۹۶ درآمد حاصل از فعالیت های تجاری در این بندر دوازده میلیارد افغانی بوده و در سال ۱۳۹۷ عواید این بندر مبلغ دوازده میلیارد و ۲۳۲ میلیون افغانی افزایش یافته و با وجود این افزایش درآمد، جایگاه حیرتان در میان بنادر افغانستان در سال ۱۳۹۷ در مقایسه با سال قبل از آن یک درجه افت کرده که دلیل آن کنترل های شدید بندر و جلوگیری از قاچاق کالا بوده است. عواید این بندر طی سال ۱۴۰۱ خورشیدی بیش از ۱۲ میلیارد افغانی در گمرک حیرتان جمع آوری شده است که در مقایسه با سال ۱۴۰۰ خورشیدی ۴ میلیارد و ۴۱۹ میلیون افغانی بیشتر بوده که افزایش ۵۹ درصدی را نشان می دهد.

شرکت سهامی و مختلط خدمات بندری حیرتان (آستراس):

اداره خدماتی بندر حیرتان که بنام شرکت سهامی و مختلط خدمات بندری حیرتان (آستراس) یاد میگردد در سال ۱۳۶۲ به سرمایه هفت ملیون افغانی طبق اساسنامه شرکت با سهمگیری ۶۰٪ جانب افغانی و ۴۰٪ جانب شوروی تاسیس و به بهره برداری آغاز نمود.

شرکت سهامی و مختلط خدمات بندری حیرتان (آستراس) مطابق اساسنامه منظور شده اهداف ذیل را پیگیری مینمود:

- سازماندهی و انجام تخلیه و بارگیری اموال (غیر از مواد نفتی) در بندر حیرتان.
- تسلیمگیری و در صورت ضرورت محافظت اموال در بندر
- ترتیب و تکمیل کلیه اسناد و ارسال آن به اداره گمرکات و سرحدی
- ترتیب بارنامه ها جهت خروج اموال از بندر و ارسال آن به فرمایش دهنده.
- بسته بندی، علامه گذاری و توزین اموال بر وفق ضرورت.

سهمداران جانب افغانی شرکت آستراس:

وزارت تجارت

وزارت ترانسپورت

شرکت سهامی و مختلط افسوتر

سهمداران جانب شوروی شرکت آستراس:

اتحادیه انتقالی تجارت خارجی شوروی (سیوز وینیشترانس)

تخنوشترانس

راه آهن آسیای میانه اتحادشوروی (شهر تاشکند)

کشتی رانی دریای آسیای میانه (شهر چارجوی)

طبق ماده چهارم اساسنامه شرکت آستراس، این شرکت دارای شخصیت حقوقی افغانی بوده و از تاریخ ثبت فعالیت خود را الی پانزده سال انجام داده و مدت فعالیت شرکت به اساس موافقه طرفین تمدید شده میتواند.

در حال حاضر بنام شرکت اداره خدمات بندر حیرتان تغییر شخصیت نموده و وظایف اساسی آنرا همانا بهره برداری از مرکز تخلیه و بارگیری بنادر حیرتان و شیرخان تشکیل میدهد. قابل ذکر است که بنادر تورغندی و آقینه منحیث واحد های دومی این شرکت فعالیت مینمایند.

رؤسای شرکت سهامی و مختلط آستراس (بندر حیرتان):

محمد علی رضائی	از سال ۱۳۶۲ الی سال ۱۳۶۴
محمد موسی حیدری	" ۱۳۶۵ " ۱۳۶۶
میر احمد شاه هاشمی	" ۱۳۶۷ " ۱۳۶۸
حسن علی طیب	سال ۱۳۶۸
محمد اکبر حنیف	" ۱۳۶۸ " ۱۳۷۰
حبیب الله رنجبر	" ۱۳۷۱ " ۱۳۷۴
عبدالرزاق قادری	" ۱۳۷۵ " ۱۳۷۶
ملا نذیر	یکماه
سراج الدین صیادی	۴ ماه ۱۳۷۶
عبد الرزاق و هاب زاده	" ۱۳۷۶ " ۱۳۷۷
ملا نیک محمد	" ۱۳۷۷ " ۱۳۸۰
انعام الدین	" ۱۳۸۰ " ۱۳۸۱
عبدالخالق یولداش	" ۱۳۸۱ " ۱۳۸۵
داکتر ذکرا الله آرین	" ۱۳۸۵ " ۱۳۸۷
محمد شرفین افضلی	" ۱۳۸۷ " ۱۳۸۹

پروژه خط آهن حیرتان- مزارشریف :

احداث پروژه راه آهن حیرتان - مزارشریف (گوری مار) در ۲۲ جنوری ۲۰۱۰ توسط کمپنی ریل ازبکستان به سرمایه ۱۷۰ میلیون دالر آغاز در جون ۲۰۱۱ به بهره برداری سپرده شد. این راه آهن ۱۰ کیلومتر بطرف شهر ترمذ و ۷۵ کیلو متر تا ترمینال گوری مار فاصله دارد. پروژه خط آهن حیرتان- مزارشریف دارای ۷۵ کیلومتر خط اصلی و ۳۱ کیلومتر خطوط فرعی و همچنان دارای ۵ ایستگاه عملیاتی و عبوری (حیرتان، حیرتان، تازه امید، نایب آباد و مزارشریف) می باشد.

با احداث خط آهن حیرتان - مزار شریف به همکاری مالی بانک انکشاف آسیایی از بندر حیرتان به امتداد شهر مزار شریف توانسته است، افغانستان را از طریق ازبکستان به کشور های آسیای مرکزی وصل کند. بانک آسیایی با همکاری مالی کشورهای امریکا و جاپان این پروژه را تأمین نموده و از جمله مبلغ ۵ میلیون دالر آنرا دولت افغانستان پرداخته است. مرحله دوم این پروژه تعمیر راه آهن تا شیرخان بندر و بندر بحری چهار بهار کشور ایران می باشد

خط آهن حیرتان- مزارشریف که در سال ۲۰۱۰ میلادی تکمیل و به بهره برداری سپرده شد، از آن زمان تاکنون، از این تأسیسات مطابق به معیارهای بین المللی، حفظ و مراقبت صورت گرفته است.

خط آهن یاد شده، یکی از مسیرهای اصلی انتقال اقلام تجاری و ترانزیتی کشور می باشد که افغانستان را از طریق شبکه خط آهن کشور اوزبکستان به کشور های آسیای میانه، روسیه و چین وصل و روزانه صدها واگون حامل اموال تجاری و ترانزیتی از آن انتقال می‌کند.
خط آهن حیرتان - مزار شریف عملاً تا میدان هوایی مزار شریف امتداد پیدا کرده و قرار است این خط آهن از نایب آباد

در مزار شریف یک جهت آن به طرف هرات امتداد یافته و از سمت دیگر به ولایت کندز ادامه پیدا کند. با ساخته شدن راه آهن شمال به غرب کشور، افزون بر فراهم شدن زمینه ها برای داد و ستد های تجاری کشور با ایران و تاجیکستان، زمینه ها برای توسعه روابط تجاری قزاقستان، قرغیزستان و چین هموار میگردد. ختم